

Vasárnapi melléklet

1975. március 2.

A TARTALOMBÓL:

Életünk rendje

„Very haraso!”

— A Pravda riportja a houstoni űrhajózási központból

Galabárdi Zoltán elbeszélése

Károlyi Mihály születésének 100.

évfordulóján — Egy nagy pálya emlékezete

Az erősebb nem

Fiatalok: A kétéves győri Petőfi Sándor Ifjúsági Házzól

KÉTMILLIÓ EMBER ÉRDEKÉBEN

KÖRNYEZETVÉDELLEM

A környezet védelme, a természeti szépségek megóvása, a növekvő motorizáció és az ipari üzemek káros hatásainak kivédése a múlt évtizedben mindinkább sürgetővé vált a fővárosban is. Légterében évente 270 ezer tonna gáz halmazállapotú, 33 ezer tonna szilárd szennyezőanyag jut, naponta több mint 1 millió 300 ezer köbméter szenny- és csapadékvíz keletkezik, több mint 100 ezer ingatlan nincs bekötve a csatornahálózatba. Évente több mint egymillió tonna hulladék gyúlik össze, melyből 26 ezer tonna mérgező ipari szemét. A zajszint a város legforgalmasabb útvonalai mentén többszöröse a megengedhetőnek; az úthálózat 50 százaléka nem pormentes és Budapest területének mindössze 12 százaléka a zöldterület, a beépített városrészeknek pedig 7,4 százaléka parkosított.

Az összefoglaló adatok tükrözik azokat a gondokat, amelyekkel meg kell birkóznunk a főváros környezetvédelmével foglalkozó szakembereknek, mindazoknak, akik szeretnék megóvni a gyönyörű fekvésű fővárost.

Levegőszennyeződés

A környezetvédelem elsődleges feladata a légszennyeződés megakadályozása.

A fővárosi tanács már 1962-ben foglalkozott ezzel a feladattal és megalkotta a levegő tisztaságának biztosításáról szóló rendeletét. A Budapesti Levegőtisztasági Bizottság 1965-ben alakult meg — s mindinkább bővülő hatáskörrel — azóta is koordinálja és irányítja a légszennyeződés csökkentésére irányuló intézkedéseket. Munkájának eredménye, hogy a fővárosi légtérben szennyeződése az utóbbi években nem növekedett. Jelentős eredmény ez, hiszen a múlt évtizedben megsokszorozódott Budapesten a személygépkocsi-állomány, s elmondhatjuk, hogy a közlekedés a légszennyeződés okozói között előkelő helyre került. A szénmonoxid 75 százaléka például a járművek kipufogózáiból kerül a város légtérébe. Gondot jelent azért is a közlekedés, mert a különböző gázok a talaj szintjén keletkeznek. A gépkocsik mérgező anyagokat, szénmonoxidot, nitrogénmonoxidot és ólmot bocsátanak ki. Jellemző, hogy a főútvonalakon, például a Madách téren, januárban átlagosan 5,34 milligramm/köbméter óránkénti szénmonoxid jelenlétét észlelték.

Ha ehhez hozzátesszük, hogy Budapesten óránként 37 ezer kiló szénmonoxid kerül a levegőbe, még riasztóbb ez az adat. A szénmonoxid mellett óránként 54 ezer kiló kéndioxid és tízezer kiló nitrogénoxid kerül a levegőbe. Ezeket főként az ipari üzemek korszerűtlen tüzelőberendezései bocsátják ki. A szennyeződések 60 százalékáért az üzemek felelősek.

A légszennyeződés csökkentésére szél- és körfűtő terveket dolgoztak ki. Ennek keretében 1968 óta meghatározták a felhasználható tüzelőanyagok körét. Kimondták, hogy a fővárosban tilos új széntüzelésű kazánok felállítása nagyobb házakban, üzemekben és csak a családi házakban engedik meg a széntüzelést. E program keretében valósul meg a Belvárosban a fűtés átállítása gárra. A Budapesti Levegőtisztaságvédelmi Alapból eddig 65 millió forint vissza nem térítendő támogatást adtak légszennyeződést csökkentő beruházásokra, többek között fűtőkorszerűsítésre is.

S mindennek ellenére nem tisztább a fővárosi levegő, igaz, nem is szennyezettebb. A budapesti KÖJÁL 1964 óta végez ellenőrző méréseket. A város 35

pontján vizsgálják a szennyező anyagok jelenlétét, nyolc helyen pedig szűrőpróbaszerűen határozzák meg a levegő széndioxid-, kéndioxid-, klór- és nitrozusgáz-tartalmát. Az eddigi tapasztalatok alapján újabb öt helyen szerveznek a Madách térihez hasonló automatikus mérőállomást. Az ÉVM rendelete alapján 1976. január 1-től progresszív levegőszennyeződési bírságolás lép életbe.

Duna-víz — és ásott kutak

Budapest másik legnagyobb gondja a vizek védelme. A fővárosi vízgazdálkodással kapcsolatban az ivóvízkészlet minőségéről és a szennyvíz ártalmatlanságáról kell elsősorban szólni.

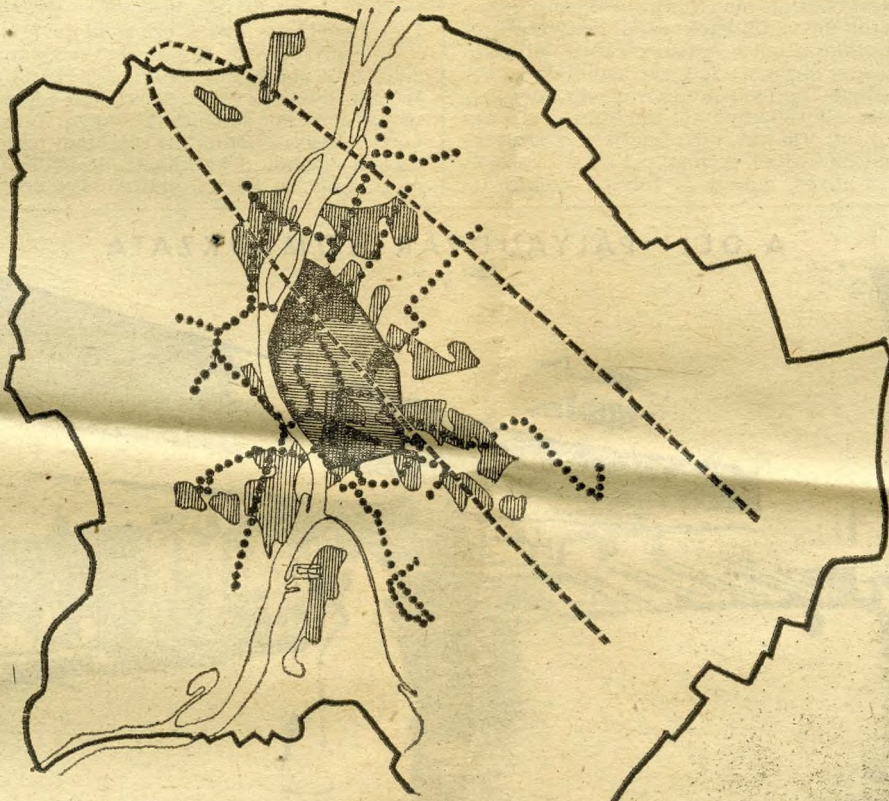
Budapesten viszonylag jó minőségű az ivóvíz. A Vízművek kezelésében levő termelőkutak vize hosszú évek óta változatlan minőségű. A legjobb ivóvizet a horányi és a monostori kutakból kapja a város. A szigetszentmiklósi telep kútjainál lassanként fokozatosan megfigyelhető a vas- és mangánosodás. A Duna vízének lassú elszennyeződése a régebbi kutaknál is jól észlelhető, mind nagyobb összegeket kell fordítani az ivóvíz fertőtlenítésére, tisztítására.

Budapesten elég sok az ásott kút, különösen a külső kerületekben. Ezek vizeinek minősége romlik, arányosan a talajvíz elszennyeződésével.

És a Duna? Mint már említettük, évről évre szennyezettebb, mind több a vízben úszó olaj- és kátrányfolt, mind gyakrabban fedeznek fel a Dunából vett vízmintákban szalmonellát. Több évi tapasztalat, hogy a folyó Budapest feletti szakasza a kissé szennyezett, a budapesti a szennyezett, egyes helyek pedig az erősen szennyezett kategóriába tartoznak. Emiatt már évek óta tilos Budapestenél fürödni a Dunában.

A városban keletkező és a csatornahálózatba továbbított szennyvíz — naponta 1 millió 300 ezer köbméter — az egykori „kék folyóba” ömlik. A felmérések szerint az összegyűlemlő szennyvíz 70 százaléka az iparból és a közintézményekből, 30 százaléka pedig a háztartásokból származik. De ahhoz, hogy valóban korszerűen és megbízhatóan óvhasuk a folyó vizét, rendkívül nagy szükség van az úgynevezett biológiai tisztítókapacitás bővítésére. Ezért oly jelentős a következő ötéves tervben megvalósuló észak- és dél-pesti szennyvíztisztító telep. Ezek munkába lépésétől már az összes szennyvíz felét biológiai tisztítás után lehet visszaengedni a folyóba. De addig is rendkívül nagy gondot kell fordítani az üzemeknek és a csatornázási műveknek a vizek tisztítására. Büntetni kell azokat a vállalatokat, amelyek a mérgező anyagoktól fertőzött víztől úgy szabadulnak meg, hogy azt a csatornába, a patakokba zúdítják, s ezzel fertőzik a talajt is. 300 olyan üzem tartanak nyilván a fővárosban, amely veszélyes anyagokkal fertőzi a szennyvizet. Az üzemek csatornahálózatán keresztül naponta 250 ezer köbméter szennyvíz távozik, s ha ebbe csak egyetlen vállalat is szabálytalanul mérgező anyagokat enged — nem csekély a veszély.

Budapesten a mintegy 630 ezer lakásból csak 150 ezer nincs bekötve a közcsatornába. Ez jó arány. Különösen, ha azt vesszük tekintetbe, hogy az I., az V., a VI., a VII., a VIII., a IX., a X. és a XIII. kerületben valamennyi lakás csatornázott. De például a XVII. kerületben a lakásoknak csak 0,7 százaléka, a XVI. kerületben 7,3. Budafokon 18,5. Csepelen 23,7 százaléka rendelkezik ezzel a fontos közművel. Így érthető, hogy ezeken a területeken már a talaj is szennyezett, s így a meglévő ásott kutak vize is.

Az ábra a főváros környezetvédelmének néhány fontos problémáját szemlélteti.

- Repülőgépek 105–75 decibel erősségű zavaró hatása.
- ||||| Távfűtéssel ellátott lakó- és ipari terület.
- ===== Naponta pormentes szemétyűjtés.
- Villamosjáratok 2,5 perc, vagy annál nagyobb sűrűséggel.

A levegő- és vízszennyezés okozta környezeti ártalmak mellett mind nagyobb gondja Budapestnek a hulladéklavina megállítása. Évente 3 millió köbméter a szemét, s 1980-ra a személtlerakó gödrök betelnek. A hulladék eltávolítása csak a városból távol, vagy egy addigra megvalósuló korszerű személtégető művel válik lehetségessé. A városok egyik gondja a szemét elégetése, s emellett a még használható hulladékok összegyűjtésének szélesítése és mind jobb megszervezése.

A zajártalom is mindinkább nyomozja a várost, odatalakszik már az új lakótelepekhez is. A múlt években csak a közlekedés által okozott zajokat mérték, vizsgálták. S ez is eléggé riasztó tényekkel szolgált. A forgalmas főútvonalakon csúcsforgalom idején nem ritka a 74–78 decibeles városi zaj. (Összehasonlításképpen, a Ferihegyi repülőtér közelében levő lakóházakban 95 decibel a zajszint.) A Ferihegyi légi folyosó zajártalmát a viszonylag távoli zuglói és angalföldi lakótelepeken is érzékelhetők, ott is 80 decibel körüli a zaj.

A fák védelméért

A légszennyeződés, a zajártalom, a mikrobiológiai ártalom egyik legfontosabb ellenszere a fásítás, a zöldterületek bővítése. Budapest területének ma mindössze 8,4 százaléka az erdő. Ez igen kevés. S az erdő elhelyezkedése is aránytalan. Budán 2309, Pesten mindössze 1395 hektár erdő van. Kevés a park is, a strandok és a temetői területekkel együtt 1746 hektár. És fásor is kevés van a fővárosban: Budapesten összesen félmillió sorfát tartanak nyilván. A múlt esztendő nagy fásítási akciói révén ugyan gyarapodott a város faállománya, s a zöldterületek is növekedtek, de ez még mindig kevés. Ezért a távlati tervek szerint az ötödik ötéves terv során a fővárosban 850 hektár új erdőt telepítenek.

Ma már rendelet szabályozza a fővárosban a fák védelmét. Csak engedéllyel szabad kivágni fát és azt is pótolni kell: minden kivágott fa helyett öt újat kell ültetni. S az sem közömbös, hogy milyen fát. Az érvényben levő rendelkezések szem előtt tartják a levegőtisztasági, a balesetvédelmi és az esztétikai követelményeket. Ezért nem engednek például bolyhos virágú nyárfát, csúszós termésű japán akácot és alacsony törzsű fákat ültetni, mert ezek elzárják az utcákon a kilátást. Mind több fenyőfa kerül a parkokba, terekre. Ezek télen is óvják a levegőt, színesítik a városképet.

S ahol csak lehet, virágokat ültetnek, fűvet, parkokat alakítanak ki, csobogókat és szökőkutakat helyeznek el. De a környezet védőinek, a város építőinek sok-sok igyekezete hiúsul meg gyakorlati az emberek nemtörődömségén, pusztító kedvén: Kutyák rohangásznak a tereken és a parkokban, s fityyet hányanak gazdáik a tilalmat jelző táblákra is. Vannak, akik letaposják a fűvet, teleszemélik az erdőket.

Budapesten a tanács irányítása alatt sok hatóság és szervezet foglalkozik a szerteágazó környezetvédelmi tevékenységgel. Több tucat rendelkezés és rendelet írja elő a különböző tennivalókat és tilalmakat. S még sincs mindenre szankció, nem elég hatékony az ellenőrzés és a megelőzés. Ezért van szükség egy egységes fővárosi környezetvédelmi szervezet kialakítására, a meglévő rendelkezések és az elhatározott intézkedések összehangolására.

DOLECSKÓ KORNÉLIA